

Sygn. akt III CSK 74/21

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa M.N.
przeciwko G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowej w K.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 września 2020 r., sygn. akt I ACa (...)

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M.N. na rzecz G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w K. kwotę 2.160 zł (dwa tysiące sto sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną M. N. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 10 września 2020 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z dnia 15 kwietnia 2021 r., I CSK 34/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno

spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia SN: z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5; z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12). Wątpliwości przedstawione w uzasadnieniu wniosku muszą pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie SN z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13). Istotne zagadnienie prawne należy jednak postawić w sposób tak ogólny i abstrakcyjny, aby mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego (zob. postanowienia SN: z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14; z dnia 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości, a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, oraz zajęcie stanowiska przez samego skarżącego. Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w danej kwestii, bądź zostały wskazane okoliczności uzasadniających jego zmianę.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika zatem, że wątpliwości natury prawnej mogą być traktowane jako przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. tylko wówczas, gdy chodzi o zagadnienie nowe, dotychczas nierozwiązane w orzecznictwie, takie, które będzie miało znaczenie przy rozstrzyganiu spraw podobnych, a przy tym takie, którego rozstrzygnięcie wpłynie na wynik badanej sprawy. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zagadnienie to nie może być pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że skarżący - pomimo przytoczenia przyczyny kasacyjnej w postaci istotnego zagadnienia prawnego - w ogóle nie sformułował tego zagadnienia, jak również nie odniósł się w treści uzasadnienia do niego. Przy czym zauważenia wymaga, że nie jest rolą Sądu Najwyższego dokonywanie wykładni, o jakie zagadnienie może chodzić stronie

w skardze kasacyjnej. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie wskazał, z czym wiązać się ma podnoszone zagadnienie, a zatem powołanie tej przyczyny kasacyjnej nie spełnia wymogów wynikających z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. Oczywiście jest, że powyższych warunków nie spełnia samo stwierdzenie skarżącego o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, bez podjęcia nawet próby jego sformułowania. Fakt ten czyni w efekcie bezskuteczny wniosek skarżącego o przyjęcie skargi do rozpoznania w oparciu o tę przesłankę.

Przewidziana natomiast w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Jeżeli strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06; z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiście naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżący, przedstawiając - jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” - powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia SN: z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Skarżący nie wykazał, aby zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami. O oczywistej zasadności skargi nie świadczy opisana przez skarżącego jego własna wersja stanu faktycznego sprawy oraz tego, które zdarzenia powinny mieć znaczenie przy jej ocenie, odbiegającej od ustaleń poczynionych przez Sądy *meriti*. Skarżący wskazuje w skardze kasacyjnej własną i subiektywną ocenę materiału dowodowego. Z kolei podniesione zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego i procesowego zmierzają w rzeczywistości do zakwestionowania ustaleń faktycznych poczynionych w toku procesu. Pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zaś zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17, niepubl.).

W art. 382 k.p.c., na który powołał się skarżący, określono natomiast podstawę merytorycznego orzekania przez sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zebrany materiał - w rozumieniu tego przepisu - to dowody przeprowadzone w sprawie oraz fakty powszechnie znane, znane sądowi urzędowo, fakty przyznane, a także objęte twierdzeniami jednej strony, co do których druga strona nie wypowiedziała się. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego (zob. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124). Wbrew twierdzeniom skarżącego, Sąd drugiej instancji odniósł się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji. Ponadto, uzasadnienie wyroku Sądu drugiej instancji zawiera wszystkie niezbędne elementy konstrukcyjne przewidziane w art. 328 § 2 k.p.c. (przed nowelizacją), a przedstawione motywy i argumenty pozwalają prześledzić i ocenić stanowisko tego Sądu. Natomiast okoliczność, że skarżący z tymi wywodami się nie zgadza, nie może stanowić podstawy zarzutu braku merytorycznego charakteru postępowania apelacyjnego.

Również z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, żeby Sąd Apelacyjny orzekał wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, które zakłada, że wolność krytyki jest częścią wolności słowa, stanowi przy tym okoliczność

uchylającą odpowiedzialność prawną - kontratyp art. 41 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1914 ze zm.). Ujemne oceny dzieł naukowych albo innej działalności twórczej, zawodowej lub publicznej służą realizacji zadań prasy określonych w art. 1 pr. pras. i w związku z tym pozostają pod ochroną prawa; przekracza granice dozwolonej krytyki ten, kto podnosi (także rozpowszechnia) zarzuty krytyczne, zawierające zwroty uznane za obraźliwe. Wypowiedzi krytyczne i zawarte w nich ujemne oceny nie powinny dotyczyć osoby, lecz jej dzieła lub funkcji, jaką pełni w określonym układzie społecznym. Intensywność krytyki powinna być proporcjonalna do skali opisywanego negatywnego stanowiska. Przerost uwag krytycznych nad rzeczywistością stanowi nadużycie kontratypu krytyki prasowej i nie korzysta z ochrony prawnej, prowadząc do odpowiedzialności karnej i cywilnej (zob. wyrok SN z dnia 15 stycznia 2014 r., V KK 178/13, OSNKW 2014, nr 8, poz. 62).

Krytyka jest działaniem społecznie pożytecznym i pożądanym, jeżeli podjęta została w interesie społecznym, jeżeli jej celem nie jest dokuczanie innej osobie oraz jeżeli ma cechy rzetelności i rzeczowości (zob. np. wyrok SN z dnia 19 września 1968 r., II CR 291/68, OSNC 1969, nr 11, poz. 200).

Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy *meriti* nie wynika, aby krytyka w artykule opublikowanym przez pozwanego nosiła znamiona wypowiedzi naruszających dobra osobiste powoda lub była podjęta celem dokuczenia jemu. Słusznie Sąd Apelacyjny wskazuje, że osoby, które zajmują się niekonwencjonalnymi metodami leczenia muszą się liczyć z tym, że niektóre osoby będą sceptycznie lub wręcz negatywnie oceniały je. Przy czym zauważenia wymaga, że informowanie o tego typu metodach leczniczych społeczeństwo, z jednoczesną oceną przedmiotowych metod leczniczych, nawet sceptyczną, leży w jego interesie. Sąd Apelacyjny szczegółowo odniósł się do poszczególnych zarzutów skarżącego i podnoszonych przez niego sformułowań, które miały naruszać dobra osobiste i nie sposób uznać, aby te wywody były oczywiście nieprawidłowe, mając na uwadze pojęcie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 5 i § 8 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).